

Millaista hallintomallia kestävä ruokajärjestelmä tarvitsee?

25.3.2025

Ruokajärjestelmä on monimutkainen ekosysteemi, jossa kaikkien toimijoiden tarpeet tulee huomioida tasapuolisesti, joten toimivan hallintomallin määrittäminen on keskeisessä asemassa kestävän ruokajärjestelmän implementoinnissa. Mechthild Donner, Maurine Mamès ja Hugo de Vries tarkastelevat äskettäin ilmestyneessä katsausartikkelissaan erilaisia hallintomalleja, joiden avulla voidaan edistää tehokkaampaa ja oikeudenmukaisempaa siirtymää kestävään ruokajärjestelmään (Donner, Mamès & de Vries, 2024). Tutkijat analysoivat katsausartikkeliinsa 34 hallintomalleja käsittelevää tutkimusartikkelia.

Sidosryhmien vuorovaikutus, tasapainoinen vallankäyttö, yhteiset pelisäännöt ja eri hallintototasojen välinen yhteistyö avainasemassa

Tutkijat korostavat vuorovaikutuksen merkitystä ruokajärjestelmän eri toimijoiden, kuten viljelijöiden, yritysten, kansalaisjärjestöjen sekä julkisen sektorin toimijoiden, väillä. Esimerkkinä toimivasta yhteistyöstä he mainitsevat ruokapoliittiset yhteistyöfoorumit, joissa eri sidosryhmät pääsevät vaikuttamaan paikallisiin ruokapoliittisiin linjauksiin. Käytännössä nämä yhteistyöfoorumit ovat mahdollistaneet tehokkaampaa yhteistyötä esimerkiksi ruokahävikin vähentämiseksi, paikallisen ruoan suosimiseksi ja ruokaturvan parantamiseksi monissa kaupungeissa ympäri maailmaa.

Donner ja kumppanit painottavat, että toimivan hallintomallin tulee olla vallan suhteen tasapainotettu. Nykyisin taloudellinen valta keskittyy usein suuryrityksille, mikä luo epätasa-arvoa ja estää pienten toimijoiden mahdollisuuksia vaikuttaa ruokajärjestelmien kehitykseen. Tasapainoisissa hallintomalleissa pyritään demokratian vahvistamiseen ja osallistavaan päätöksentekoon, jolloin esimerkiksi pienviljelijät ja paikalliset yritykset voivat osallistua paremmin ruokajärjestelmien suunnitteluun ja kehittämiseen. Tämä voitaisiin toteuttaa muun muassa julkisten hankintojen kautta, joissa paikallista tuotantoa ja pieniä toimijoita priorisoitaisiin nykyistä enemmän.

Muodollisten sääntöjen lisäksi ruokajärjestelmien hallinnassa on tärkeää huomioida paikalliset toimintatavat ja yhteisöjen sisäiset normit. Tämä tarkoittaa esimerkiksi paikallisten kulttuuristen tapojen, kuten perinneruokien suosimisen, huomioon ottamista päätöksenteossa. Tällainen lähestymistapa lisää yhteisöjen luottamusta hallintomallia kohtaan ja sitoutumista kestävien tavoitteiden saavuttamiseksi.

Tutkijat esittävät, että hallintomallin tulisi olla kokonaisvaltaisesti suunniteltu ja yhteensovitettu siten, että se palvelee tasapuolisesti kaikkia ruokasektorin toimijoita. Mallin tavoitteena on parantaa yhteistyötä ruokajärjestelmien eri toimijoiden sekä poliittisten päättäjien välillä. Yhteensovitettu ja osallistava hallintomalli auttaa ratkaisemaan nykyisiä haasteita, kuten päätöksenteon siiloutuneisuutta, vahvistamalla eri hallintotasojen välistä yhteistyötä ja tiedonvaihtoa. Käytännössä tämä voisi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että kansalliset tavoitteet sovitettaisiin paremmin yhteen paikallisten tarpeiden kanssa, jolloin paikalliset innovaatiot voisivat helpommin levitä ja laajentua myös muille alueille.

Kestävän ruokajärjestelmän hallintomallin rakentaminen vaatii kokonaisvaltaista lähestymistapaa, jossa taloudelliset, sosiaaliset ja ympäristölliset tavoitteet huomioidaan tasapainoisesti. Tämä edellyttää monipuolista ja koordinoitua yhteistyötä, osallistavaa johtamista sekä yhteisten tavoitteiden selkeää määrittelyä. Yhteensovitettu ja osallistava hallintomalli tarjoaa konkreettisen ja käytännönläheisen keinon saavuttaa kestävän kehityksen tavoitteet ruokajärjestelmissämme.

Artikkeli on kirjoitettu osana Euroopan Unionin rahoittamia FOODPathS (Co-creating the prototype ‘Safe and Sustainable FOOD Systems PArTnersHip’) -projektia.

Terhi Junkkari
ETT, yliopettaja, projektipäällikkö FOODPathS (GA N°101059497) -projekti, ORCID 0000-0001-8816-7312
SEAMK

Lähde

Donner, M., Mamès, M., & de Vries, H. (2024). Towards sustainable food systems: a review of governance models and an innovative conceptual framework. *Discover Sustainability, 5*(414). https://doi.org/10.1007/s43621-024-00648-x